

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Testamentis Et ultimis voluntatibus. Titvlvs XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. V.

Melioratione facta per prelatum in rebus ecclesie, sicut sita in vita, etiam si dimittat beneficium: sed de his testari non potest. h. d. secundum intellectum facti notabilem.

Ex concilio Toletano 2.

Si quis sanè clericorum agella vel vineolas in terra ecclesie sibi fecisse probabitur sustentande vite causa, usque ad diem obitus sui possideat: verum post suum decessum ecclesie restituar, nec testamentario aut successorio iure cuiquam hæredum probare diuine relinquat, nisi fortan cui Episcopus profervitiis ac præstatione ecclesie largiri voluerit.

DE TESTAMENTIS ET
ultimis voluntati-
bus.

TITVLVS XXVI.

CAP. I.

Episcopi de rebus patrimonio aliter testari potest, de rebus vero ecclesie seu intuitu ecclesie quas testari non valet.

Gregorius IX. Antonio Subdiacono.

Quorundam ad nos relatione peruenit, quod Arelanæ civitatis Episcopus condito Testamento in octo uncis substantiæ suæ naturam hæredem induit, ecclesiam suam in residuis quatuor. Hortamur igitur, ut solite hoc discutias, & quicquid ipsum habuisse patuerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum quod cum antea Episcopatus ordinem proprium habuisse confiterit. Quicquid vero ecclesie ante ipsius consecrationem fuisse cognoveris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum adquisivisse, in eisdem ecclesie dominio conservetur.

CAP. II.

Abbatissa testari non potest, etiam si nunquam induisset habitum Monachalem.

Idem.

Via ingredientibus: & infra. Gabina f. Abbatissa conquesta est, s. quondam Abbatissam monasterii sui, postquam regendi suscepit officium, condito testamento legata reliquisset, dicens eam usque in diem obitus sui non induisset habitum Monachalem, sed in vestibus, quibus utuntur loci illius Presbyteri permansisse, sicut & illa quæ ante ipsam fuerat Abbatissa. & hoc penè ex consuetudine licuisse: & infra. Necessarium ergo visum est, postquam Abbatissa ordinata est, & in monasterio per annos plurimos usque ad obitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte Episcopi pertinere, qui eam sic esse permisit, non tamen potuisse præiudicium monasterio irrogare, sed res ipsius eidem loco ex quo illi ingressa & Abbatissa constituta est, de jure competere.

CAP. III.

Si intra annum à die nominationis non sit executio Testamenti per debitum exequi, devolvitur executio ad Episcopum.

Idem h.

Nos quidem: & infra. Peruenit ad nos S. de hac luce migrante supreme voluntatis elogio in monasterium præcepisse fundari: cuius desiderium à T. religiofa femina eius hæredem protrahitur. Quamobrem

a Concil. Toletan. 2. b Cap. 2. & cap. 7. eod. tit. in 1. compil. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. d Beat. Thom. 2. 2. q. 125. art. 6. & 7. & ibidem Cajetanum: & conc. Trident. sess. 25. de reform. cap. 1. e adquisisse in antiq. f Gabina ab. quæsta. g ipsius. h Scriptura Gregor. Iammar. Episcopo Caralitano l. 3. epist. 10. regist. & c. 12. eod. tit. in 1. comp. i eulogio.

te hortamur, ut eam commoneas, quatenus intra annum monasterium, quod iustum est, debeat ordinare, & cuncta secundum voluntatem defuncti sine alteratione construere. Quod si intra prædictum tempus sine in loco, quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit: tunc per te edificetur, & omnia per te loco ipsi sine diminutione qualibet adsignentur. Si enim secundum piissimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri.

CAP. IV.

Debetur legatum quamvis vudu verbis à testatore sit relictum.

Idem a Petro Subdiacono.

Indicante: & infra. Cognovimus R. referente quod moriens uxor redempti b concham argenteam nudis verbis iussit venundari, & suis dare libertis, & scutellam argenteam cuidam monasterio reliquisset c. In quibus voluntatem ejus per omnia volumus adimpleri.

CAP. V.

Non debetur legatum, cum testator rem non suam, sed ecclesie legavit. h. d. simpliciter inherendo litera.

Idem T. Episcopo.

Filius noster F. conquestrus est, quod quondam P. pater suus aliqua ecclesie vestra sepulturae suæ gratia juris alieni reliquit. Et quidem leges seculi hoc habent, ut hæres ad solvendum cogatur, si auctor ejus rem legaverit alienam: sed quia lege Dei, non autem lege huius seculi vivimus, valde mihi videtur injustum, ut res tibi legatæ, quæ cuiusdam ecclesie esse perhibentur, à te teneantur, qui aliena restituere debuisti.

CAP. VI.

Hæres non adimplens iussa testatoris, ab Episcopo interdicitur res à testatore relicta. h. d. inherendo litera.

Ex Concilio Maguntino.

Si hæres iusta testatoris non adimpleverint. Ab Episcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta est, canonicè interdicitur cum fructibus & cæteris emolumentis: Vt vota defuncti adimpleantur d.

CAP. VII.

De bonis per ecclesiam acquisitis, clerici testari non possunt.

Ex concilio Lateran. 2.

Cum in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, à quibus beneficium nos cognoscimus recepisse, e contra quidam clerici cum ab ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eas adquirentia, in alios transferre præsumunt. Hoc igitur, quia antiquis canonibus constat inhibendum, nos indemnitati ecclesiarum providere volentes, siue intestati decesserint, siue aliis conferre voluerint, penes ecclesias eadem bona præcipimus remanere.

CAP. VIII.

Moderatam elemosinam de bonis per ecclesiam acquisitis clericis facere possunt, etiam in ægritudine constituti.

Alexander III.

Ad hæc g præsentibus innotescat, quod clerici de mobilibus quæ per ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt. Videntes tamen & sui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipsis non ratione Testamenti, sed elemosinæ intuitu erogare in ægritudine constituti.

CAP. IX.

De bonis propriis, vel acquisitis intuitu persona clericis testari possunt, de acquisitis intuitu ecclesie non.

a Gregor. in regist. libr. 12. epistol. 30. & cap. 12. eod. tit. in 1. compilar. b Recepti, puto esse proprium viri nomen. c aliter, reliquisset, sed reliquisset in nostro antiq. d implentur. e Sub Alexand. III. cap. 11. & cap. 4. eod. tit. in 1. compilar. f alii. g Post concil. Lateran. sub. Alexand. III. pari. 29. c. 3. & cap. 5. eod. tit. in 1. compilar.

Idem *Vigilensi* a *Episcopo*.

Quia b nos: [1 & infra.] Consultationi tuæ taliter respondemus, quod licet clerici de his, quæ paternæ successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, aut amicorum non habito respectu ad ecclesiam, pervenerunt ad ipsos, libere disponere valeant. De his tamen, quæ consideratione ecclesiæ perceptorunt, nullum de jure possunt facere Testamentum.

[1 Duxit tua s. consulendos, utrum clerici seculares de mobilibus rebus possint condere Testamenta.]

CAP. X.

Valeat Testamentum quod paracianus facit coram Presbytero parociani & duobus testibus: nec valeat contraria consuetudo. h. d. in habendo verbis litera.

Idem *Hofliensi* Episcopo.

Cum esses in nostra presentia constitutus, proposuisti talem in tuo Episcopatu consuetudinem obtinere, quod Testamenta, quæ sunt in ultima voluntate penitus rescindantur, nisi cum subscriptione septem vel quinque testium fiant, secundum quod leges humanæ decernunt. Quia verò à divina lege & sanctorum Patrum institutis, & à generali ecclesiæ consuetudine id nofcitur esse alienum, cum scriptum sit, quod in ore duorum vel trium testium steter omne verbum: præscriptam consuetudinem improbamus: & Testamenta, quæ parociani coram Presbytero suo, & tribus vel duobus aliis personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere: sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis hujusmodi audeat rescindere Testamentum.

CAP. XI.

Valeat ultima voluntas ad pias causas coram duobus testibus, & sit casus singularis.

Idem *judicibus Velletri*.

Relatum est d, quod cum ad vestrum examen super relicta ecclesiæ causa deducti, vos nisi septem, vel quinque idonei testes intervenerint, inde postpositis judicare: [1 & infra.] Mandamus, quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum fuerit examen deducta, eam non secundum leges, sed secundum decretorum statuta tractetis, tribus aut duobus legitimis testibus requisitis: Quoniam scriptum est, in ore duorum vel trium testium stat omne verbum.

[1 Unde quia hujusmodi causa de iudicio ecclesiæ, non secundum leges, sed secundum canones debet tractari, & in ipso divina scriptura testante duo aut tres idonei testes sufficiunt.]

CAP. XII.

De propriis potest restari clericus: in adquisitis per ecclesiam etiam si sint mobilia, succedit ecclesiæ vel successor: potest tamen aliqua servitoribus vel pauperibus elargiri: si autem defunctus habet plures ecclesias vel beneficia, fiet æque divisio inter illa.

Idem *electo capitulo Cassanen.*

Relatum est e auribus nostris, quod quia statuimus in Lateranensi concilio s, ut bona per ecclesiam, adquisita, ad eam in clericorum obitu devolvantur: dubitatis an hoc sit de immobilibus tantum, vel de mobilibus sentiendum: [1 & 7.] Respondemus, quod generaliter bona quælibet per ecclesiam adquisita, eis debent juxta Lateranense concilium post acquirentis obitum remanere: Nomine autem ecclesiæ non Episcopus vel successor clerici morientis, ubi est collegium

a *Vigilensi* habens antiq. b *Post Conc. Later. sub Alex. III. p. 29. c. 5. & c. 6. eod. tit. in 1. comp. c Velletri. d Ca. 10. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 30. ca. 8. e Ca. 2. eod. tit. in 2. comp. Vid. præ aliis Hofliensem & Covarr. f Cap. 15. g Vid. Arrivum Pinellum in Rub. C. de bonis mat. in 2. parte. h *Codex Barbati* ita: et debeant, &c. convenit antiqua compilat.*

clericorum, sed communis congregatio intelligitur, quæ rerum illarum debet canonicam distributionem & curam habere. Vbi autem in loco defuncti tantum est unus ordinandus, is ea bona (sicut & alia ipsius ecclesiæ) in Dei a timore dispenfet. Licet autem mobilia per ecclesiam adquisita, de jure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint: consuetudinis tamen non est improbanda, ut de his pauperibus & religiosis locis, & illis, qui viventi servierant, sive sint consanguinei, sive alii, aliqua juxta servitii meritum conferantur. Ceterum, quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctrina proveniunt, distribuuntur pro arbitrio decedentis. Quia vero nonnulli in diversis ecclesiis beneficia possident, dividantur, quæ habuerant, per æstimationem congruam inter ipsos b.

[1 *Responsio*, nostro quavis edoceri, si præscripta bona in usu Episcopi vel eorum qui decedenti successerunt, de jure transferri, vel eorum usus in ecclesiæ debeant applicari. Primò itaq. tractat.]

CAP. XIII.

Tenet Testamentum si qui extremam voluntatem suam alieni dispositioni committit, & dicitur testatus ad pias causas. h. d. secundum intellectum notabiliores.

Innocentius III. *Alisforden.*

Episcopo.

Cum tibi de benignitate e: & infra. In secunda questione dicimus, quod qui extremam voluntatem in alterius dispositionem d. committit, non videtur decedere intestatus.

CAP. XIV.

De relicta ecclesiæ per Episcopum portio sua, licet aliquid fuerit sibi a testatore relictum: nisi eo modo & non in fraudem fuerit relictum a testatore, quod maneret ex parte contentu, & legitimum agnoverit.

Idem *Cl. sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali.*

Offici e: & infra. Secundo quævisisti, cum quis in Testamento relinquat Episcopo propriam portionem, & alia multa monasteriis vel ecclesiis, utrum Episcopus ex illis legitimam possit petere portionem: [1 & infra.] Consultationi tuæ taliter respondemus, quod si portionem illam cum conditione legavit Episcopo, ut esset illa sola contentus, & Episcopus acceptavit, quod per hoc alii renunciaffe videtur, de cæteris non poterit exigere portionem. Quod si eam ipsi absolute relicta portionem sibi debitam poterit nihilominus de cætera vindicare: Si verò constituerit, quod in fraudem mortuum constituit mortuarium, ut in cæteris Episcopus portionem debita fraudaretur (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debet f) Episcopus portionem ex illa poterit exigere à canone constitutum, salvis indulgentiis Romani g Pontificis, quæ quibusdam regulariis sunt concessa.

[1 Adiciens autem, cum quis in Testamento, in fraudem mortuorum constituerit mortuarium, & alia dimisit pro anima sua pœna, nihilominus possit Episcopus exigere portionem de illa à canonicis constitutam. Nos autem super hu.]

CAP. XV.

Relictum Episcopo contemplatione persone non dividitur eorum ecclesiæ cathedrali: secus si contemplatione ecclesiæ, sive nihil relinquatur ecclesiæ, sive aliquid, sive conjunctim, sive separatim, & autem soli ecclesiæ est factum relictum, Episcopus habebit portionem canonicam. Presumitur autem relictum contemplatione ecclesiæ factum, quando fit ab extraneo habente administrationem: secus si

a *Cum Dei, &c. b Ipsa. c Ca. 1. eod. tit. in 3. compilat. d Dispositione. e Ca. 2. eod. tit. in 3. compil. f Vid. l. heredes meus. ff. de cond. & demon. & l. in fraud. ff. de jur. ssc. g Rom. Pontificum.*

fiat ab administratione non habente. Cum ecclesia vero inferioribus Episcopus non dividit sibi relictum, quia non est sibi tanta communis cum ecclesia inferioribus, sicut cathedrali.

Idem.

Requisiti a de his, quae testator pro anima sua legat in ultima voluntate, qualiter sint inter Episcopum & ecclesiam dividenda. Et quidem regulariter verum est, quod Episcopus debet de his secundum diversas consuetudines tertium vel quartam portionem habere. Sed considerandum est diligenter, utrum testator legat hoc modo: Relinquo istud b Episcopo, an relinquo istud ecclesiae, vel relinquo istud Episcopo & ecclesiae: an relinquo istud Episcopo, & illud ecclesiae. In primo casu distinguendum est, utrum relinquatur Episcopo ab extraneo aut propinquo. Si ab extraneo, generaliter verum est, quod praesumitur esse relictum in iuribus ecclesiae, non personae: unde cathedralis ecclesia de illo potest canonicam petere portionem: quemadmodum Episcopo competit sua portio, si aliquid ecclesiae relinquatur: & hoc verum est, nisi testator exprimat quod velit illud tantum esse Episcopo, non ecclesiae: in quo casu servanda est dispositio testatoris: secus autem si exprimat quod velit esse illud tantum ecclesiae, non Episcopi: quia privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis immutare. Nec est contrarium quod in canone c legitur, videlicet quod Pontifices quibus ab extraneis aliquid, aut cum ecclesia, aut sequestratum dimititur aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animae suae, non pro commodo sacerdotis probatur offerre) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiae, inter facultates ecclesiae computabunt: quoniam hoc est verum, cum testator ita sequestratum legat illud Episcopo, quod non exprimit utrum velit ad Episcopum tantum, non ad ecclesiam pertinere. Si vero relinquatur illud Episcopo a propinquo, praesumitur esse relictum, non intuitu ecclesiae, sed personae: nisi forte contrarium probaretur. & de isto nihil potest ecclesia petere in vita eius. Quod si relinquatur Episcopo & ecclesiae, de illo inter ipsos canonica est divisio facienda. Si vero istud Episcopo, & illud ecclesiae, relinquatur, sive aequalia sive inaequalia sunt relictum, reducenda sunt ad divisionem canonicam inter Episcopum & ecclesiam cathedrali: nisi ambo velint esse testatoris dispositioni contenti, quam propter ultimam voluntatem satis decessens est observare, ubi neque fraus intervenit, neque dolus, ne quisquam nimium defraudetur debita portione. Secus autem est, si aliquid legetur Episcopo, & aliqua capellis vel monasteriis, aut aliis piis locis, nam in hoc casu quod legatur Episcopo, ejus est praecipuum cum ecclesia cathedrali, quemadmodum si cuiuslibet alii legatur: & de illis g, quae aliis legantur, portionem canonicam nihilominus obtinebit: quoniam non est tanta communio inter Episcopum, & inter capellas & monasteria, seu alia pia loca, quanta est inter Episcopum & ecclesiam cathedrali, cui est spirituali conjugio copulatus: unde quae acquirit Episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem est generaliter observandum circa eum, qui potest proprium possidere, praesertim vel administrationem ecclesiae non habentem, quod si aliquid relinquatur specialiter, non solum a propinquo, verum etiam ab extraneo, intelligitur esse relictum, non intuitu ec-

clesiae, sed personae, nisi prohibitio in contrarium appareat: & idcirco de illo nec Episcopus, nec ecclesia potest in vita ejus sibi aliquid vindicare: & hoc intelligitur esse verum, cum fraus minimè procuratur: quae si detecta fuerit, patrocinari non debet.

CAP. XVI.

In bonis patris, matris, & avae, habet qui debetam jure natura, in qua gravari nequit: & filius rogatus de restituenda hereditate sub conditione, detrahit debitum jure natura, & Trebellianicam, in qua computantur fructus post litis contestationem percepti.

Idem Episcopo Tuscano a.

Raynutius b de Clera duas habens filias, Alterocham videlicet & Adjectam, matrem insuper Cleram, & uxorem nomine Adelsiam, in extremis positus condidit Testamentum, Alterocha filiae puberi ultra dotem, quam ei dederat, domum & quandam hortum in eodem Testamento relinquens. Adjecta vero impuberi reliquit cetera bona sua, adjiciens ut Alterocha & soboles quam gestabat in utero, eidem impuberi succederent, si absque liberis moreretur. Mortuo itaque testatore, tutores impuberis eam cum omnibus bonis eidem relictis a patre, jure Lombardo cuidam P. nomine tradiderunt: quae filium ex eo suscipiens tandem sine liberis est defuncta: cujus bona idem P. maritus ejus superstes aliquanto tempore possedit in pace: qui cum alia muliere matrimonium contrahens, & filios suscipiens ex eadem, diem clausit extremum. Postmodum inter Alterocham & filium ejus ex una parte, & filios ejusdem P. & Raynerium tutorem eorum ex altera, super bonis praedictis ejusdem Adjectae suscitata materia quaestionis, coeperunt coram G. iudice Tuscanen. adinvicem litigare: coram quo Alterocha & filius ejus bona d. quondam Raynutii tanquam ex causa fidei commissi vel substitutionis sibi debita perierunt, tutores filiorum praedicti P. ex adverso dicente, quod obstabat illis annalis praescriptio, utscapio pro dote, ac longi temporis silentium diuturnum. Insuper allegabant, quod de bonis illis tam tertia Clerae matris testatoris & tertia Adelsiae uxoris ejusdem, quam & quarta per Trebellianum nomine ipsius Adjectae erant ante omnia deducenda. Dicitur vero iudex, supradictum Raynerium tutorio nomine pupillorum in restitutione bonorum Raynutii condemnavit, & tertia Clerae primò deducta, quam Adjecta ac viro suo donaverat: de qua in substitutione, quam fecit Raynutius, non videtur aliquatenus cogitasse: deducta quoque tertia Adelsiae, quam ipsa P. venderat supradicto: praecipit etiam idem iudex de his rebus illas tertias deducendas, de quibus deduci poterant e secundum Tuscanam consuetudinem civitatis. Deduci praeterea quartam per Trebellianum idem iudex injunxit, cum etiam quilibet extraneus restitutione gravatus eam deducere potuisset, sed utraque pars ab illa sententia provocavit: [& infra]. Cum autem coram G. Diacono Cardin. auditore a nobis concessio fuisset diutius litigatum, ipse de mandato nostro sententiam supradicti iudicis, videlicet b in eo, quod dixit tertiam Clerae & tertiam Adelsiae integraliter deducendas, pronuntiavit injustam, & ab ea legitime provocatum definiens, sic illas tertias deducendas, ut legitima portio jure naturae debita Alterocha illi salva sit in utraque: ad cujus restitutionem dictum Raynerium condemnavit. In eo vero, quod quartam per Trebellianum idem iudex censuit retinendam,

a Cap. 3. cod. tit. in 3. compil. b In codic. Barb. relinquo istud Episcopo, aut rel. isti ecclesiae: aut relinquo istud ecclesiae & Episcopo, aut rel. istud ecclesiae & illud Episcopo. c Canon, cujus hic meminit Papa, est in Concilio Agathensi, cap. 6. d eor. e voluerint. f sui. dispositio. g In uno vetusto ita: & de his qua illi legantur portionem, &c. In alio ita: & de his qua alii legantur Episcopo portionem, &c.

a Tuscanen. al. Tuscan. al. Tuscul. b Ramut. al. Ramutus. vid. c. 13. tit. De sen. & rejud. in 3. comp. c Cetera habent vetusta: in recentioribus, certa, sed mendosa. d al. ita: dicta bona quondam Raynutii. e potest. f Tuscan. al. Tusculana. g C. h dictio videlicet, deest in pluribus antiq.

sententiam confirmavit eisdem: ita videlicet, quod fructus de bonis ipsius à tempore liti contestatae percepti à prædicto P. & filio ejus, post mortem Adjectæ computentur in ea: qui si fuisset ad quartam & fructus ejus, eo nomine alia deductio nulla fiat: alioquin juxta quantitatem fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia verò Pater Adjectæ ipsam in legitima b non potuit adgravare, legitimam ipsam videlicet ejus partem, quæ sibi debebatur ab intestato, deducendam censuit, & etiam tertiam retinendam, ita quod deductio fiat tantummodo de his rebus, de quibus secundum Tuscanæ c consuetudinem civitatis fieri consuevit. In eo autem quod prænominatus judex condemnavit Raynerium nomine pupillorum ad restituendum Alterocha ac ejus filio faciendam, ipsius sententiam confirmavit. Nos igitur ejusdem Cardinalis sententiam ratam habentes, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

[Cum autem propter hoc partes ad nostram presentiam accessissent, dilecti filii G. S. Maria in portico Diacon. Cardin. concessimus audientem.]

CAP. XVII.

Episcopus compellit fideicommissarius, seu executores Testamenti ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiam si testator hoc interdixisset.

Gregorius IX. Nomen. Episcopo d.

Tra nobis fraternitas intimavit, quod nonnullam religiosi, quam clerici seculares & laici, pecuniam & alia bona, quæ per manus eorum ex Testamenti decedentium debent in usus pios expendi, non dubitant aliis usibus applicare. Cum igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos providendum, ut secundum defuncti voluntatem universa procedant, licet etiam à testatoribus id contingeret interdici: mandamus, quatenus executores Testamentorum hujusmodi, ut bona ipsa fideliter & plenarie in usus prædictos expendant, monitione prævia compellat.

CAP. XVIII.

Filius rogatus restituere hereditatem, detrahit tertiam jure naturæ, & quartam Trebellanicam: in quibus potest legata relinquere, hæredes instituire, & panam imponere.

Idem.

Raynaldus & Peponis filius, hæres ab ipso institutus, hoc modo, ut patris suis hereditatem restituere, si abque filiis masculis moreretur: cum eis (mortuo Pepono) super quibusdam bonis hereditatis ejusdem in tres arbitros compromisit: quorum duo, mortuo reliquo (prout ex forma compromissi poterant) procedentes, taliter arbitrati fuerunt, quod neutra pars haberet licentiam transferendi quocunque modo in alium res prædictas, nisi in eorum filios masculos ex ipsis legitime descendentes: & quod contra hoc fieret, non valeret. Porro dictus R. prolem non habens condidit Testamentum, in quo medietatem partis suæ de rebus prædictis, quibusdam avunculis suis, aliam verò medietatem & reliqua bona paterna uni ex patris suis & ejus filiis legavit: adjiciens ut bona, in quibus ex Testamento vel ab intestato dicti hæredes R. possent succedere, si venient contra legatum dictis avunculis suis debitum, ad ipsos pro determinatis portionibus devenirent. Demum eodem R. natura debitum persolvente, ac uno ex patris hereditatem adveniente prædictam, cum dicti avunculi adversus eundem patrum ac filios ejus coram iudice, f. communitatis Vrbenaten. g. moverunt questionem, petendo pro rata, quæ ipsos con-

a Sufficiens. b legitimam. c Tuscanen. d Nomeniens. al. Novien. al. Novimons. e Vid. Ferdm. Valsg. l. a. de successi. creat. per Terrellum & Marian. Decimum in Rub. D. deleg. 1. f. Compromissum in antiq. g. Vrbenatenen. al. Vrbenontan. al. Vrbenetun. al. Vrbenatarino.

ringit, legatum prædictum, & restitui eis si contra ipsum illi venient, quæcunque occasione Testamenti ejusdem R. ad ipsos pervenerant, vel poterant pervenisse. Præfatus judex ab illorum impetitione super legatos ipsos absolvens, ad restitutionem aliorum bonorum, sententialiter condemnavit eisdem. A cujus sententia cum ambæ partes nostram audientiam appellassent, petente utraq; parte dicti iudicis sententiam infirmari, quatenus contra se fuerat promulgata, & quatenus pro se faciebat, executioni mandari a. Dilectus F. noster O. sancti Nicolai in carcere Tullianen. Diacon. Cardin. lite coram se legitime contestata, quoniam idem R. habebat in bonis quondam Peponis patris sui tertiam partem debitam jure natura, in qua gravari nequivit, nec non quartam Trebellanicam, quam quilibet extraneus restitutione gravatus deducere potuisset b, propter quod in rebus prædictis avunculis legatis portiones eisdem habuit R. præfatus, easque potuit in ultima voluntate legare, ac per hoc legatum tenuit usque c ad tertiam & quartam præfatas: licet ipsas non expresserit, in legendo, pronuncians (non obstante præmisso arbitrio, quod nec d legatum teneret, non poterat impedire) iudicem ipsum in eo, quod super hoc dictum patrum in totum absolvit, qui confessus est se pro medietate possidet prædicta, perperam judicasse, condemnavitque ipsam ad restitutionem medietatis tertie & quartæ partis ipsius legati pro rata, quæ dictis avunculis de ipso contingit, & in residuo præfati iudicis sententiam confirmavit. Ceterum in eo e, quod idem judex dictam patrum, & ejus filios totaliter in aliis, quæ in secundo articulo petita fuerant, condemnarat, male ipsam pronunciansse decrevit, quia filii ejus contra voluntatem testatoris non inveniuntur aliquid commississe, cum nihil de petitis repetiti fuerint possidere. Verum importione, quam patrum habebat in bonis illustratione quartæ & tertie prædictorum f, quas R. habuit in bonis eisdem g, in quibus ejus institutio & legatio ac adjectio penes tenebat pro rata eisdem avunculis contingente, de prædicto legato confirmavit sententiam iudicis supradicti. Eodem patrum & ejus filios in residuo absoluti, & salvo nihilominus ei ex jure institutionis beneficio legis Falcidie h. In restitutione præfati legati, si extra tempus legitimum voluntati præverit testatoris, cum inventarium i fecerit, & contra voluntatem testatoris lex Falcidia inducatur. Nos itaque ipsius Cardinalis sententiam ratam habentes, eam auctoritate Apostolica confirmamus.

CAP. XIX.

Executor testamentarius, qui suscepit illud officium, excoquitur.

Idem.

Ioannes clericus, & P. laicus, executores ultimæ voluntatis O. clerici S. Crucis, qui venerabilibus & piis locis de bonis suis in ultima voluntate legavit, mandata in super satisfieri creditoribus per eisdem: post mandatum susceptum per diocesanos k cogi debent testatoris explere l ultimam voluntatem.

CAP. XX.

Donit quadam legata, in quibus non solvitur canonica portio, nisi fiat in fraudem.

De his, quæ in ornamentis, vel pro eis m, seu fabrica, luminariis n, anniversario, septimo, vige-

a Vid. Letiam. ubi datur ratio hujus dicti. ff. de min. b Vid. l. in ratione. h. quod vulgo, per Barrol. ff. ad l. Falcid. & aucton. de her. & sal. in prin. c al. quartam partem. d quæ nec. e hoc. f prædictarum. g ejusdem. h Vid. Lex salto. h. ff. de vulg. & pupil. i h. vulgatu male, cum g. inventarium, &c. k alii. diocesanos Episcopo, &c. l adimplere. m al. certis, in vulgati. n seu annis versario. simo.

limo, tricesimo a die, siue aliis, ad perpetuum cultum
divinum legantur ecclesiis vel reliquis piis locis, cano-
nica portio. (Dummodo in fraudem, non fiat ut ea
Episcopus seu parœcialis ecclesia debeat defraudari) de-
duci non debet.

DE SUCCESSIÖNIBVS AB
intestato.

TITVLVS XXVII.

CAP. I.

Curios bona propria dare potest, cui vult: sed si decedat intesta-
tus, & non habet consanguineos succedat ecclesia. h. d. iuncto g. f.

Ex Concilio apud Alitensem. habito b.

Ed hoc e ibidem inventum est de Episcopis, Pres-
byteris, & clericis: ut si per hereditatem, vel a-
lio modo intuitu personæ aliquid adquisierint, do-
nare eis liceat cui voluerint domi vivunt. Si autem ante
obitum, quam hoc fecerint, altari cui ferviunt, omnia
perpetuo sanctificentur, & in jus ejus tradantur.

CAP. II.

Si sim servus, Presbyter factus intestatus decedat, ejus bona di-
vidantur secundum formam hic contentam. h. d. secundum intello-
ctum singularem, qui hodie etiam tenet.

Ex concilio Tribur. f.

Sanctio & concilio adlatum est, quod quidam laici im-
probè agant contra Presbyteros suos, ita ut de mori-
entium Presbyterorum substantia partes sibi vindicent,
sicut de propriis servis. Interdicimus itaque; ne hoc ulte-
rius fiat, sed licet liberi facti sunt ad suscipiendum gra-
dum, & agendum officium divinum, ita nil ab eis prater
divinum officium exigatur. Peculium verò ipsorum di-
vidatur in quatuor partes, quarum una Episcopo, altera h
ecclesiæ, tertia pauperibus, quarta parentibus adsigne-
tur: & si non sint idonei parentes, Episcopus eam re-
cipiat, & in usum ecclesiæ diligenter distribuat. Et si quis
contra hoc præsumpserit, anathematizetur.

CAP. III.

Attingendo duas notabiles & singulares intellectus hujus capituli,
formatur secundum quemlibet intellectum. Et primò sic: Va-
let testamentum ad pias causas conditum per verba enunciativa,
etiam propter aliud prolata, quamquam successio seu restitutio veniat
ad exclusionem alterius ecclesiæ. Vel aliter secundum alium intel-
lectum, & sic: Per unum testem de veritate, & per confessionem
etiam incidenter factam probatur oblatio, etiam quo ad effectum
consequens bona oblata.

Innocentius III. k. Marmen. Episcopo.

Um dilectus filius Abbas de Bruia, pro causa,
quam adversus Episcopum Avenen. habebat, diu-
tius expectasset: Abbas proposuit ante dictus, quod Ar-
chepiscopus de Alerio, ad participationem orationum
monasterii de Bruia, obtulit se & sua: [1 & infra.]
Sufficiens intelleximus esse probatum, quod dictus Ar-
chepiscopus agens in extremis velut ultimam expri-
misse voluntatem, adseruit se & sua monasterio con-
tulisse. Unde cum requisitus esset, ut conderet Testa-
mentum, respondit se non posse testari, quia se &
sua contulerat monasterio supradicto: & licet unus tes-
tis solus dixerit se vidisse, quando se & sua obtulit mo-
nasterio: quia tamen alii testes dixerunt se audivisse
ipsum in Abbatis presentia, quod n̄ prædictum est, con-

a Hæc alio die, nusquam apparet. b Alitens. c Cap. i.
eod. tit. in 1. comp. d Dicitur, ut, deest in omnibus manuscriptis.
e prescribit. f Triburenf. g Burch. l. 2. Dec. c. 208. lvo p. 6.
c. 11. & c. 2. eo. tit. in 1. comp. h altera verò. i sunt. k Ni-
vernenf. a. l. Lunenf. l Cap. i. eod. tit. in 2. comp. m Contestari.
videtur.

stentem, non tanquam sufficienter probantes, sed tan-
quam vehementer admiculantes, adferentem Abbatis
plurimum adjuvabant. Quia verò pars Episcopi adfere-
bat se velle probare, quod dictus Archepiscopus in ex-
tremis laborans tanquam Phreneticus alienatus erat a
mente, unde non valuit, quod expressit: Nos causam h
illam tibi sub hac forma duximus committendam, quod
nisi præfatus Episcopus legitime probaverit, prædictum
Archepiscopum suæ mentis compotem non fuisse,
cum ultimam voluntatem expressit super impetitione
monasterii perpetuum ei silentiū imponatur & compellatur
restituere monasterio, quæcunque de bonis ipsius
Archepiscopi, vel etiam monasterii occupavit. Si
verò legitime probaverit Archepiscopum, quæ super
ultima voluntate præmissa sunt, alienata mente dixisse:
ad faciendam ei nomine parœcialis ecclesiæ (cujus ipse e
administrationem gesserat dum vixisset) restitutionem
bonorum, quæ ipsius Archepiscopi fuerant, monaste-
rium condemnatur, cum idem Archepiscopus ab intes-
tato decesserit: ipsique monasterio super impetitione
Episcopi silentium imponatur.

[1 Quibusdam rebus suis usus suo simpliciter reservatis. De
manu cuiusdam fratris ejusdem canonici argumentationem corona in
signum illius oblationis accepit, & quod hanc concessionem hoc modo
fecisset, & non suo nomine, sed monasterii possidebat, & monasterio
quicquid acquirebat, acquireret: sicut fuit in communi capitulo
protestatus, & in hoc etiam publice per viginti annos fere idem
Presbyter nullo contradicente vel reclamante permansit, ita quod
per publicam famam in omnibus notum erat. Nam Abbas de
Bruia qui pro tempore fuerat et ipsi Monachi rebus illis non secus
quam alii rebus monasterii propriis sciente Episcopo Edunens. qui
pro tempore erat, & in nullo penitus reclamante, publice utebatur.
Id autem quod mente compos dictus Archepiscopus fecerat inter
vivos in ultima voluntate mente sanus, licet æger corpore, confir-
mavit. Cumq; idem Abbas & Monachi res sic legitime datus,
& alias quas ipsi Archepiscopo concesserant ad utendum ad suum
monasterium reducere volens, prædictus Episcopus eum violentiam
inferens, non solum res Archepiscopi, sed etiam res ipsius
monasterii occupavit: quas cum in bona pace repetere, ipsi rebus
illis, ut ei posset grassandi materia plenior indigeret sed. Apostolic.
appellavit, in octavas sancti Martini proxima præteriti, sua ter-
minum appellationis præfigens. Contra prædictus monachus Epi-
scopi allegavit, quod antequam donatio illa facta sit, Archepi-
scopus erat positus extra mentem, ita quod eum interrogatus
fuisse, An Monachi vni tu habitum suscipere? & respondisset,
Volo: statim interrogatus ab alio, Vn tu esse asinus? respondit,
volo similiter. sicq; prædicti Monachi eum ad suum monasterium
deportarunt, quod idem monachus se obtulit probaturum, quibus au-
ditu & cognitio.]

DE SEPULTVRIS d.

TITVLVS XXVIII.

CAP. I.

Decedens intestatus, sepelitur in sepulchro majorum, vel ubi es-
gitur sepultura parœcialis, tamen ecclesia habeat canonicam por-
tionem ejus, quod relinquat ecclesia sepultura. hoc dicitur, secundum
veriorum intellectum.

Leo III.

Nos instituta e majorum patrum consideran-
tes, statuimus unumquemque in majorum suorum
sepulchris jacere, ut Patriarcharum exitus docet. Nulli tamen negarium propriam eligere se-
pulturam, & etiam alienam. Dominus enim & Magi-

a Erat a mente. b Ipsam. c Dicitur ipse, deest in pluri-
mum in antiq. d In uno Vaticano ita: De sepulchris mortuorum
e Post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 43. c. 2. & Cap. 3. eod. tit.
in 1. comp. & 134. c. 2. eod. tit. lib. 8.

